

ALUEELLINEN VALINTA- JA KASVATUSKESKUS LAUMANVARTIJAKOIRILLE

Kyseinen keskus sijaitsee Pohjois-Italiassa Piemonten läänissä Orsiera-Rocciavrèn luonnonpuiston alueella. Seudulla ei ole enää pitkään aikaan ollut perinnettä käyttää laumanvartijoita, koska petoeläinten hävittyä sukupuuttoon niistä ei ollut enää haittaa karjankasvatukselle. Parin viime vuosikymmenen aikana suurten petojen määrä on kuitenkin lisääntynyt ja koirien käyttöön otto on perusteltua vahinkojen välttämiseksi. Keskuksen perustaminen on katsottu tärkeäksi, koska näillä alueilla ihmiset eivät enää tunne koirien käyttöä ja tarvitsevat siinä apua ja ohjausta. Jotkut karjankasvattajat yrittivät itsenäisesti kokeilla laumanvartijakoiria, mutta törmäsivät muutamiin ongelmiin kuten koirien saalistusviettiin karitsoja kohtaan, koirien puutteelliseen yhteenkuuluvuuteen lampaiden kanssa ja niiden voimakkaaseen aggressiivisuuteen turisteja kohtaan.

Torinon provinssissa aloitettiin jo vuonna 2004 Orsiera Rocciavrèn luonnonpuiston alkuun panema pilottiprojekti laumanvartijoiden käyttämiseksi lammaslaumojen suojana. Vuonna 2005 tätä projektia jatkettiin saavutettujen hyvien tulosten perusteella ja se laajennettiin ulottumaan koko läänin alueelle Piemonten susiprojektin puitteissa. Nykyisen ”Laumanvartijakoirakeskuksen” toimintaan kuuluu koirien kasvattaminen, niiden työtehtäviin valitseminen ja lisääntymisohjelmasta huolehtiminen. Projektissa on mukana Italian M-A yhdistys CPMA, jolla on merkittävä asema koirien valinnassa ja luovuttamisessa keskuksen käyttöön.

Eräänä ongelmana Piemontessa on ollut koirien lähisukulaisuus, jolloin jälkeläisissä on havaittu vakavia periytyviä sairauksia. Vuoden 2011 kuluessa on alueelle tuotettu jo työhön valikoituneiden koirien uusia verilinjoja. Koirien valintaa suoritetaan sekä rakenneominaisuuksien perusteella että pitäen silmällä niiden käyttäytymisominaisuuksia ja luontaista taipumusta työhön. Lupaavista pentueista valikoidaan parhaat yksilöt tutkimalla tarkoin pentujen luonne ja muut ominaisuudet. Pentujen sopivuutta selvitetään myös käyttäytymistestien avulla. Seuranta niiden kasvun aikana on tarkkaa, jotta mahdolliset ei-toivotut käyttäytymismuodot saataisiin korjatuiksi mahdollisimman nopeasti. Pentujen käyttöön otossa ja uuteen laumaan sijoittamisessa huomioidaan kunkin pennun luonteen yksilölliset ominaisuudet, asianomaisen lammastilallisen toiveet ja lammaslauman käyttäytyminen. Koiria sijoitetaan vain huolella valituille lammastiloille, joissa on asianmukaiset olosuhteet ja joiden omistajat sitoutuvat takaamaan koiran hyvinvoinnin ja noudattamaan kasvatukseen antamia neuvoja. Koira pysyy Orsiera Rocciavrèn luonnonpuiston omistuksessa viisi vuotta, minkä jälkeen sen haltijasta tulee koiran omistaja. Koirien kehitystä seurataan koko ajan sekä rakenteen että käyttäytymisominaisuuksien suhteen. Potentiaalisilta suvunjatkajilta kuvataan lonkka- ja kyynärnivelet. Koska aikuinen hyvin lammaslaumaan sopeutunut vartijakoira ei ole helposti korvattavissa, kiinnitetään koirien terveyteen muutenkin paljon huomiota takaamalla niiden asianmukainen eläinlääkärin hoito. Koirat ovat tunnustusmerkittyjä ja rekisteröityjä.

Koirien sijoittaminen lammaslaumaan:

Koirien käyttöön ottamisessa käytettiin mm. seuraavien asiantuntijoiden kuvaamia metodeja: Raymond ja Lorna Coppinger, J. Lorenz, J. Glendinning, P. Pinardi, J.-M. Landry, J.S.Green ja R.A.Woodruff, O.Davyniak ja D. Sims.

Jotta laumanvartija olisi tehokas, sen tulee sosiaalistua kiinteästi siihen eläinlajiin tai eläinlajeihin, joita sen on määrä suojella. Kriittinen kausi koirien sosiaalistumisessa on 3-12 viikon ikä. On välttämätöntä löytää kompromissi, jossa koira pitää lampaiden seuraa tärkeämpänä kuin ihmisen kanssa olemista, mutta tulee toimeen omistajansa kanssa eikä ole aggressiivinen muita ihmisiä kohtaan.

Menneinä vuosina on esiintynyt joitakin ongelmia sellaisissa tilanteissa, joissa pentu on kasvanut omassa lammaslaumassaan eikä Keskuksen hoitamana. Ongelmat ovat johtuneet pääasiassa koiran omistajan tietämättömyydestä liittyen pennun kasvatukseen ja pennun puutteellisesta sosiaalistamisesta ihmiseen. Tämän vuoksi Keskus on päättänyt, että kunkin pennun sosiaalistumisvaiheen tulee tapahtua ”valvotuissa olosuhteissa” siten edistäen toisaalta koiran oikeaa kiintymystä lampaisiin ja vuohiin ja toisaalta oikeaa sosiaalistumista ihmistä kohtaan.

SAAVUTETTUJA TULOKSIA VUOSIEN 2010-2011 AIKANA.

Ohjelmassa oli mukana 19 koiraa, 12 maremano-abruzzesea ja 7 pyreneitten koiraa. Pennuista 16:sta on vanhemmat, jotka toimivat lammaslaumojen vartijoina. Kolmen pennun vanhemmat sen sijaan toimivat maatilamatkailutilojen turvana, mutta joitakin niiden taustakoirista on kuitenkin käytetty onnistuneesti myös laumojen vartioinnissa. CPMA:n kanssa aloitetun yhteistyön ansiosta saatiin viisi pentua kolmesta eri työlinjasta abruzzolaisilta kasvattajilta.

Koirat ovat hyvin mukautuneet lammaslaumaansa ja niillä on selvästi voimakas sosiaalinen kiintymys eläimiin, jonka takia ne eivät jätä laumaansa yksin. Laiduntamisen ajan koirat seuraavat lampaita ja niillä näyttää olevan selkeä työnjako. Siirtymisten aikana ne usein eroavat toisistaan, jolloin dominoiva koira asettuu johtoon ja muut lauman keskikohtaan ja loppupäähän. Kun lauma saapuu uudelle laitumelle, koirat tutkivat alueen ja merkitsevät sen virtsaamalla. Päivän kuumina tunteina lampaiden ja vuohien ollessa paikoillaan koirat lepäävät varjossa. Yöksi lauma ja koirat suljetaan sähköistettyyn aitaukseen.

Koirat on oikealla tavalla tutustutettu lauman parissa käytettäviin paimenkoiriin, joten ne eivät puutu niiden työskentelyyn laumaa koottaessa tai siirrettäessä.

Koirilla on hyvä suhde omistajaansa. Ne tulevat kutsusta tämän luokse ja hänen on helppo käsitellä niitä.

Yksikään koirista ei ole osoittanut erityistä saalistusviettiä villieläimiä kohtaan.

Koirat ovat suhtautuneet asiallisesti turisteihin johtuen oletettavasti niiden oikeasta sosiaalistamisesta ihmisiin pentuvaiheessa.

Kokeilussa oli mukana kaksi tilaa, joiden lampaat laiduntavat kesäkuukausien aikana alueilla, joissa on erityisen paljon turismia. Laidunalueilla harjoitetaan myös oman juustotuotannon suoramyyntiä. Omistajat ajattelivat, että koirat voisivat haitata toimintaa. Tästä syystä noille tiloille olikin valittu koiria, jotka olivat erityisen ystävällisiä ihmisille. Vaikka nämä koirat olivat laitumella ollessaan varuillaan lampaidensa mukana, ne eivät aiheuttaneet minkäänlaisia ongelmia turisteille tai olleet haitaksi juustojen myynnille.

ONGELMIA KOIRIEN KASVATTAMISESSA JA KÄYTTÖÖN OTOSSA.

Pentujen kasvattaminen valvotuissa olosuhteissa on vähentänyt huomattavasti ongelmia, jotka liittyivät koirien huonoon sosiaalistumiseen sekä lampaisiin ja vuohiin että ihmiseen.

Pääasialliset ongelmat ovat liittyneet yhteistyön puutteeseen joidenkin koirien haltijoiden kanssa. Ongelmina olivat koiran huono hoito ja se, ettei haltija seurannut Keskuksen antamia ohjeita, vaan tukeutui omiin improvisoituihin keinoihinsa. Esimerkiksi eräässä tapauksessa koiraa oli kuljetettu remmissä laitumella ja uhattu kepillä menemään lampaiden joukkoon. Koira ei ollut omistajansa käsiteltävissä. Epäasiallisen kohtelun johdosta koira oli jatkuvasti hämmentynyt ja pelokas ja loitontui laumasta. Koira siirrettiin uudelle tilalle, jossa se toimi mallikkaasti lampaiden kanssa.

Puutteelliseen yhteistyöhön liittyi myös tilanne, jossa lampaan kasvattaja ei ajoissa ilmoittanut Keskukselle koiran leikkimisyrytyksistä lampaiden kanssa. Tällainen käytös on korjattavissa, jos siihen ajoissa puututaan oikalla tavalla. Tämän koiran kohdalla korjaus onnistui.

Eräässä tapauksessa narttukoira jätti usein laumansa yksin ja lähti seuraamaan petoeläinten ulvontaa. Samaisen nartun epäiltiin myös tappaneen ja syöneen yhden vastasyntyneen karitsan. Jotta tilalla oleva toinen koira ei oppisi huonoja tapoja, narttu otettiin pois ja sen käyttäytymistä korjattiin laumassa, jossa se oli alunperin kasvanut. Parissa muussakin tapauksessa koirat pyrkivät leikkimään karitsojen kanssa. Tämä tapahtui syyskaudella ja mahdolliseksi syyksi arveltiin koiraseuran puutte, ikävystyminen ja vähemmän aktiivinen elämä. Toisella tilalla ongelma ratkaistiin laittamalla toinen koira kaveriksi, toisen tilan koiran käyttäytymistä alettiin oikealla puuttumisella ja ohjauksella korjata.

Muutamia terveysongelmia, joita esiintyi ohjelman koirilla:

Pyodermia, joka hoidettiin lääkityksellä. Demodikoosi, joka hoidettiin poistamalla ympäristön stressitekijöitä ja lääkitsemällä koirat. Punkkien aiheuttama loistartunta ja mahdollisesti torjunta-ainemyrkytys.

Koirat, joita ei katsottu sopiviksi suvunjatkajiksi, steriloiitiin.

YMPÄRISTÖLLE TIEDOTTAMINEN:

VAROITUSTAUULLA, joissa oli seuraavan tyyppinen teksti, tiedotettiin ihmisiä laumanvartijoiden työskentelystä alueilla. Niissä annettiin myös käyttäytymisohjeita turisteille ja retkeilijöille.

HUOMIO!

PIEMONTEN LÄÄNI: Tällä vuoristolaitumella on käytössä suuria, valkoisia laumanvartijakoiria karjan suojelemiseksi petoeläimiltä.

Oman turvallisuutenne ja eläinten rauhallisuuden takaamiseksi **ÄLKÄÄ MENKÖ LAUMAN LÄHELLE!**

Jos teillä on koira mukanne, pitäkää se kytkettynä, jotta se ei menisi häiritsemään lampaita ja joutuisi vartijakoirien aggression kohteeksi!

Jos vartijakoira juoksee teitä kohti, pysähtykää ja loitontukaa rauhallisesti. Älkää huutako, älkää heittäkö koira kivillä!

Jos ajatte pyörällä, nouskaa pois pyörän päältä! Älkää juosko vaan liikkukaa rauhallisesti!

Alueellinen laumanvartijakoirien valinta- ja kasvatukeskus on pitänyt myös useita informaatiotilaisuuksia yleisölle. Niissä on esitelty ohjelmassa mukana olevien rotujen edustajia (maremmano-abruzzese ja pyreneitten koira). On ollut erityisen tärkeää tuoda esille näiden koirien äärimmäisen taspainoinen käyttäytyminen ja hyvä sosiaalistuminen myös ihmisiin. Standillä on jaettu esitteitä ja esillä on ollut tauluja, jotka esittävät laumanvartijan käyttäytymistä ja antavat informaatiota koirien käytöstä. Halukkaat ovat voineet esittää kysymyksiä asiantuntijoille. Lisäksi tilaisuuksissa on esitetty Orsiera Rocciavrèn luonnonpuiston tekemiä filmejä.

JOHTOPÄÄTÖKSIÄ:

Laumanvartijakoirien käyttöön liittyy tiettyjä hankaluuksia. Työkoiran kasvattaminen ei edellytä ainoastaan syvää sosiaalistamista vartioitavien eläinten suhteen vaan vaatii myös tarkkaa ja jatkuvaa käyttäytymisen valvontaa ja ohjausta pentuvaiheen aikana. Pennun kasvatuksesta vastuussa olevan on tunnettava hyvin koiran käyttäytymiseen liittyviä asioita. Lisäksi on ymmärrettävä laumanvartijoiden luonteenpiirteiden ja käyttäytymisen oleelliset erot verrattuna paimentavaan koiraan ja muihin koirarotuihin. Monelle piemontelaiselle karjankasvattajalle kyseiset asiat ovat tänä päivänä täysin vieraita.

Koska kyseessä ovat voimakastahtoiset, isokokoiset koirat on oleellista, että ne sosiaalistetaan asianmukaisesti myös ihmisiin ja kasvatetaan oikealla tavalla. Näin taataan niiden tasapainoinen käyttäytyminen ihmistä kohtaan myös aikuisena.

Koirat, jotka työskentelevät vuoristolaitumilla, voivat olla vaaraksi retkeilijöille. On valitettavaa, että vieläkin joidenkin kasvattajien oletus on se, että ollakseen tehokkaita lampaiden vartijoita sutta vastaan, koiran on oltava aggressiivinen myös vieraille ihmisille.

Kasvatuskeskuksen ohjelman mukaisesti koirat valitaan ”varmoista linjoista”, jolloin niillä mitä todennäköisemmin ovat esillä oikeat käyttäytymisominaisuudet ja taipumukset lauman vartiointiin. Sulkeutuneita tai aggressiivisia pentuja ei valita. Koirien käyttöön ottaminen vaatii myös oikean ja rehellisen tiedon levittämistä yleisölle ja lampaan kasvattajille. Koiran haltijalla (lammastilallisella) on suuri vastuu pennun kasvatuksessa. Suurin ongelma Keskuksen mukaan on ollut luottamuksellisen yhteistyön puute muutaman lammastilallisen kanssa. Koiran haltijan on ehdottomasti seurattava Keskuksen ohjeita ja otettava heti yhteys, jos ilmenee ei-toivottua käyttäytymistä tai terveydellisiä ongelmia. Koiran väärät toimintatavat on korjattava mahdollisimman pian, etteivät ne vakiinnu pysyväksi tavaksi.

Koirat ovat erinomainen apu lampaankasvattajille, mutta eivät korvaa hänen työtään lauman hoidossa: On välttämätöntä, että lauma pysyy yhdessä laiduntamistuntien aikana ja että kaikki eläimet kootaan yhteen illalla, jotta koirat voisivat suorittaa mahdollisimman hyvin suojelutehtävänsä.

Linkki alkuperäiseen tekstiin: http://www.cpma.it/userfiles/cani_guardiania_relazione_2011.pdf